

Opgezette dieren
horen allang niet
meer alleen thuis
in stoffige
biologiekabinetten.
Je ziet ze steeds
vaker in hippe
interieurs. Ook zelf
prepareren zit in
de lift. Als je maar
niet vies bent van
een beetje bloed.

DOOR ROSANNE KROPMAN
FOTOGRAFIE ANDREAS TERLAAK

Doe het zelf:

Beesten opzetten

Dieren worden niet speciaal gedood om op te zetten. Het zijn verkeersslachtoffers of ze worden overgedragen door bijvoorbeeld de ongediertebestrijding.

Statig rechtop zit Panter in de woonkamer van preparateur Arianne van den Berg (51). Op het eerste gezicht lijkt het of er gewoon een kat op het tapijt zit: staart om zijn achterpoten gevouwen, blik vooruit, oren gespist, zijn gitzwarte vacht nog prachtig glanzend. Maar Panter is er al een tijdje niet meer. Enkele maanden geleden werd hij doodgebeten door een pitbullterriër. Zijn baasje had er wel oren naar om hem op te laten zetten, maar uiteindelijk wilden haar kinderen toch niet iedere dag oog in oog staan met hun dode huisdier. Over een week verhuist de opgezette kat naar museum Naturalis, waar hij in de tentoonstelling *Superzintuigen* een tweede leven krijgt. Arianne werkt sinds 2012 als preparateur. In haar atelier Vacht en Veren zet zij dode dieren op. Panter was de eerste kat die ze opzette, nog nooit eerder werkte ze aan zo'n groot zoogdier. "Ik ben er ruim een week mee bezig geweest. Het moet gewoon goed", zegt ze. Huisdieren zijn moeilijker dan wilde dieren, vindt Arianne. "Hun baasjes kenden hen goed. Het is niet zomaar een kat, maar een individu. Dat wil je vangen in de houding en in het gelaat."

Ze wijst op een steenmarter, die nieuwsgierig de lichte Amsterdamse woonkamer inkijkt vanaf zijn tak. "Dit was niet Jopie de steenmarter, maar een wilde steenmarter. Niemand kende zijn karakter, omdat het een wild dier was. Je hoeft dan minder goed te letten op persoonlijkheid. Je kunt je meer richten op de houding en of het dier levendig overkomt."

HOE HET NIET MOET

Dat het opzetten van dieren een kunst is, blijkt wel na een bezoekje aan de website badtaxidermy.com. Deze site is helemaal gewijd aan misbaksels van (amateur) preparateurs. Schele eenhoorns, bokken met een onderbeet, een katachtige (iets met vlekken, maar verder onherleidbaar) waarbij het lijkt alsof hij een boomstam heeft opgegeten. Een toegetakelde vos in zittende (?) houding, die eruitziet als een soort uit de hel ontsnapte teddybeer. Het kan behoorlijk misgaan, dat blijkt.

"VOOR MIJ MAAKT HET NIET UIT
OF EEN DIER ZELDZAAM IS. EEN
NIET-ZELDZAAM DIER KAN NET ZO
MOOI ZIJN"

Sterke maag

Decennia lang waren opgezette dieren vooral de bewoners van stoffige biologiekabinetten, musea en de jachtkamers. Maar de afgelopen jaren is taxidermie, zoals de kunst van het opzetten heet, steeds meer in trek gekomen bij een hipper publiek. Vlinders als decoratie in een lijstje, een kleurig vogeltje onder een stolp, een hertenkop die met glazen ogen

"IEDER GAT IS
EEN DRAMA"

het vertrek inkijkt: opgezette dieren doen meer en meer hun intrede in chique winkels, restaurants en woonkamers. Trendy dus. Dat merken ze ook bij de cursus prepareren van de Nederlandse Vereniging voor Preparateurs. Twee keer per jaar organiseert de vereniging een prepareerweekend, één keer in het voorjaar, één keer in het najaar. Daar leren de deelnemers de beginselen van het opzetten van zoogdieren, vissen, reptielen of vogels. Waren de deelnemers voorheen vooral mannen, type bonkige jager, nu melden steeds meer mensen zich die in het dagelijks leven weinig met wild te maken hebben. De weekenden zitten sneller vol en er zijn meer aanvragen. Deelnemers komen zowel uit Nederland als uit België. De toename zit met name bij vrouwen. Hoe dat komt, is niet helemaal duidelijk. Misschien is het een nieuwe vorm van het ouderwetse handwerken, denken ze bij de vereniging. Zo'n opgezet dier mag er dan stijlvol uitzien, het opzetten is een werkje waar je een stevige maag voor moet hebben. De botjes, spieren, vetweefsel en organen moeten namelijk eerst worden verwijderd. Ook de huid van het beest moet helemaal schoon zijn voor het opgezet

kan worden. Om dat voor elkaar te krijgen, moet je schrapen, borstelen, snijden, lepelen en knippen. Voor de meeste preparateurs is dit niet het favoriete onderdeel. Het schoonmaken moet heel precies gebeuren, bovendien is er een groot risico op fouten: je hebt zo een gat in vacht of verenkleed. "Elk gat is een drama", zegt Arianne. "Als je het niet herstelt, ziet het er niet mooi uit. Bovendien kan er vulling door naar buiten komen." Dus zit ze soms uren geduldig te borstelen. Soms krijgt Arianne negatieve reacties van mensen. "Sommigen vinden het een naar of ongepast idee om een dier op te zetten, of ze denken dat je er dieren voor doodmaakt." Dat is niet zo, benadrukt ze. Inmiddels heeft Arianne een soort radar ontwikkeld voor verkeersslachtoffers. "Inmiddels zie ik elk dier dat is aangereiden." Ook krijgt ze vaak dieren van ongediertebestrijders die anders vernietigd zouden worden. Zo heeft ze al een aantal grijze eekhoorns opgezet, een exotische soort die in Engeland de inheemse bruine eekhoorn verdringt en om die reden wordt afgeschoten. Ook bevinden zich in haar woonkamer twee muskusratten, die met duizenden per jaar worden afgemaakt, omdat ze een bedreiging vormen voor de veiligheid van de dijken.

Arianne van den Berg

Als je dieren wilt opzetten, zul je een stevige maag moeten hebben.

Om het opgezette dier zo natuurlijk mogelijk te laten ogen, kijkt Arianne naar foto's van het dier vanuit diverse hoeken.

Het lichaam van een overleden ijsvogel krijgt een nieuw doel.

Liever geen nijlpaard

Na het villen en schoonmaken volgt het maken van de vorm van het lijfje en hoofd. Mallen zijn kant en klaar te bestellen of zelf te maken van piepschuim. In beide gevallen betekent het voor de preparateur vijlen en snijden, tot het de juiste vorm heeft. De poten worden bij zoogdieren vaak gevuld met dikke ijzerdraden waarmee het dier vastgezet kan worden op een plank of boomstam.

Daar heb je heel wat gereedschap voor nodig. Bij Arianne hangt de muur van haar werkkamer vol pincetten, vijlen, hamers, mesjes en scalpels. De ruimte is beperkt in het Amsterdamse appartement. Daarom zet Arianne vooral kleine dieren op. "Grote dieren en zeldzame dieren, daar krijg je meer aanzien mee bij het publiek. Denk bijvoorbeeld aan nijlpaard Tanja uit Artis. Alleen al de huid woog tweehonderd kilo. Daar heb je een hijskraan voor nodig." Voor Arianne is het vooral belangrijk dat ze de levendigheid van het dier weet terug te brengen. "Voor mij maakt het niet uit of een dier zeldzaam is. Een niet-zeldzaam dier kan voor mij net zo mooi zijn." Zo vindt Arianne de zwarte kraai een prachtige vogel, met zijn scherpe snavel en glanzende zwarte veren.

Het laatste woord heeft altijd Susanne, Ariannes vrouw. "Soms zie ik het zelf niet meer. Dan ben je er zo lang mee bezig geweest. Susanne moet dan eerlijk zijn. En ja, dat is spannend, maar het wordt er altijd beter van." ❄

ALLES IS TE LEREN

Twee keer per jaar organiseert de Nederlandse Vereniging voor Preparateurs een workshopweekend prepareren.

Mensen zonder ervaring kunnen daar leren hoe je zoogdieren, vogels, reptielen of vissen kunt conserveren voor de toekomst. Mensen die geen trek hebben in het bloederige vilwerk, kunnen terecht voor een workshop prepareren van een vogelskelet: geen gesnij of geschaaf, je krijgt aan het begin van de tweedaagse cursus een al schoongemaakt zakje botjes dat je reconstrueert tot skelet.

De cursus kost €325,- voor niet-leden van de NVP. Leden betalen €275,-. Het weekend duurt twee dagen en is inclusief een overnachting. Het volgende workshopweekend, waar nog plaatsen voor beschikbaar zijn, is 11 tot en met 13 maart 2016 in Apeldoorn.

www.preparereren.nl
www.vachtenveren.nl